

**geregistreeerde en niet-geregistreeerde
kriminaliteit**

WODG

GEREGISTREERDE EN NIET-GEREGISTREERDE KRIMINALITEIT

*Een beschouwing naar aanleiding
van C.B.S.-cijfers en aanvullen-
de enquêtes*

dr. W. Buikhuisen

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie. november 1975.

INHOUDSOPGAVE

	<u>Blz.</u>
Inleiding	1
Hoe komen de kriminaliteitsstatistieken tot stand?	2
De betekenis in het algemeen van de geregistreeerde kriminaliteit	3
De betekenis van de geregistreeerde kriminaliteit voor de vaststelling van de omvang van de krimina- liteit	4
Achtergrond van het aangiftebeleid	6
De betekenis van de geregistreeerde kriminaliteit voor de vaststelling van de ontwikkeling van de kriminaliteit	8
Vaststelling van de omvang en ontwikke- ling van de kriminaliteit	13
De betekenis van de geregistreeerde kriminaliteit voor de vaststelling van workload en aktiviteiten-nivo van de politie	18
Samenvatting	20
(Technisch) nawoord	22

Inleiding

Elk jaar opnieuw verzorgt het C.B.S. een aantal statistieken op het gebied van de kriminaliteit. Bekende uitgaven zijn de "Maandstatistiek Politie en Justitie", de "Criminele Statistiek", de "Justitiële Statistiek" en publikaties als "Toepassing der Kinderwetten" en "Toepassing der Wegenverkeerswet".

In deze statistieken worden overzichten gepresenteerd van gegevens met betrekking tot de kriminaliteit, het strafproces en de wijze waarop bepaalde wetten worden toegepast. Vooral de Maandstatistiek Politie en Justitie mag zich in een grote belangstelling verheugen. De hierin gepresenteerde kerncijfers halen doorgaans de kranten en vormen niet zelden de basis voor al dan niet heftige discussies over de kriminaliteit en de wijze waarop deze zich ontwikkelt. Ook in het parlement wordt als regel aandacht besteed aan deze cijfers. Weliswaar gebeurt dit daar gewoonlijk naar aanleiding van de Memorie van Toelichting, maar ook dan gaat het in principe om door het C.B.S. geproduceerde cijfers. Onderwerp van debat is niet zelden de wijze waarop de misdaad zich ontwikkelt. De gepresenteerde cijfers kunnen daarbij, zoals in 1974, aanleiding geven tot verstrekkende verzoeken aan de betrokken bewindslieden zoals : het verrichten van diepgaand onderzoek naar de achtergronden van het ontstaan van kriminaliteit of niet minder ingrijpende voorstellen zoals uitbreiding van de politie. Het is dan ook zeker de moeite waard om nader op de betekenis van deze cijfers in te gaan. Dat is reeds van verschillende zijden gebeurd. Met name in wetenschappelijke kringen heeft men zich de laatste jaren bezig gehouden met de vraag welke waarde aan de bestaande kriminaliteitsstatistieken mag worden toegekend. Verschillende criminologen hebben er daarbij op gewezen dat deze cijfers onbetrouwbaar zijn^{x)}; en dat het daarom onjuist is ze als graadmeter voor de ontwikkeling van de kriminaliteit te hanteren. Zijn de "kriminele statistieken" inderdaad "krimineel"? Krimineel in de Amsterdamse zin van het woord (magnifiek) zijn ze zeker niet.

^{x)} De geïnteresseerde lezer verwijzen wij naar R.Hood en R.Sparks: Key issues in criminology, World University Library, London 1970

De vraag of, en zo ja in hoeverre, ze onbetrouwbaar zijn, en in welk opzicht, laat zich echter niet zo eenvoudig beantwoorden. Zij is echter belangrijk genoeg om aan de orde te stellen. Dat willen wij hier dan ook doen. We zullen ons daarbij beperken tot de kriminaliteitscijfers.

Hoe komen de kriminaliteitsstatistieken tot stand?

Wie de vraag wil beantwoorden welke waarde mag worden gehecht aan bepaalde statistieken, zal moeten nagaan hoe deze cijfers tot stand komen. Dat betekent dat zal moeten worden teruggegaan naar de basis om van daaruit het spoor, om het eens in opsporingstermen uit te drukken, verder te volgen. Laten we beginnen met de Maandstatistiek Politie en Justitie. Deze bevat, zoals bekend, o.m. cijfers over de omvang en de ontwikkeling van de geregistreerde kriminaliteit of, zoals dit ook wel wordt uitgedrukt : de bij de politie bekend geworden misdrijven. Hoe komt het C.B.S. aan deze gegevens? Zij krijgt haar basismateriaal van de politie. Ieder politiekorps in Nederland stuurt elke maand overzichten naar het C.B.S., waarin per delikt of per categorie delikten wordt aangegeven hoeveel misdrijven de afgelopen maand ter kennis van de politie zijn gekomen.

Hoe komt op haar beurt de politie aan deze informatie? Delikten kunnen in principe op twee manieren ter kennis van de politie komen. Het kan zijn dat iemand (bv. slachtoffer of getuige) aangifte doet van een bepaald misdrijf ; een andere mogelijkheid is, dat de politie zelf, zonder dat er een aangifte heeft plaatsgevonden, bepaalde delikten registreert.

Mag men nu zeggen dat deze beide bronnen tesamen een goed beeld geven van wat zich aan kriminaliteit heeft voorgedaan? In het algemeen gesproken is dat zeker niet het geval. Tussen het plegen van het delikt en de registratie bij het C.B.S. vinden namelijk allerlei kritieke momenten plaats, die kunnen bewerkstelligen dat delikten, statistisch bezien, in het niet verdwijnen.

We kunnen dit proces vergelijken met het afpellen van een ui : bij iedere volgende stap verdwijnt er een laag.

De volgende kritieke momenten kunnen hierbij worden onderscheiden.

1. De slachtoffers moeten er zich van bewust zijn dat er een delikt heeft plaatsgevonden ^{x)}.
2. De slachtoffers moeten bereid zijn aangifte te doen. Zoals nog zal blijken, is dit lang niet bij iedereen het geval.
3. De aangiften moeten daadwerkelijk geregistreerd worden. Studies als die van Fijnaut maken duidelijk, dat dit zeker niet altijd gebeurt ^{xx)}.
4. De geregistreerde aangiften moeten aan het C.B.S. worden doorgegeven.

Zoals we reeds stelden, kan op elk van deze momenten een stukje kriminaliteit "verloren" gaan. Hoeveel precies is niet te zeggen.

Dit zal van delikt tot delikt verschillen. Wel mag worden gekonkludeerd, dat de geregistreerde kriminaliteit slechts ten dele de in werkelijkheid gepleegde kriminaliteit weerspiegelt.

Voor sommige misdrijven geldt dat "deel" en "geheel" elkaar sterk zullen benaderen (autodiefstal bv., of bankovervallen).

Daarnaast kunnen natuurlijk ook delikten onderscheiden worden waarin tussen deze beide wel een grote diskrepantie bestaat. Hier kunnen als voorbeeld worden genoemd het rijden onder invloed en winkeldiefstal.

De betekenis van de geregistreerde kriminaliteit

In hoeverre moet het nu als een bezwaar worden gezien dat de geregistreerde kriminaliteit en de kriminaliteit zoals die zich in feite heeft voorgedaan, niet identiek zijn?

x) Dat is lang niet altijd het geval. Soms komt dit omdat men niet beseft, dat het hier om een strafbaar feit gaat. Hier schiet als het ware de technische kennis van het slachtoffer tekort. Het kan ook zijn dat men niet weet dat een delikt heeft plaats gevonden. Er is bv. gestolen, maar men mist niets; een portemonnaie is gerold, maar het slachtoffer denkt dat hij hem verloren is; een kinderfietsje is verdwenen, maar men weet niet of hier sprake is van diefstal of van het ergens hebben laten staan van het fietsje.

xx) Uit een door Dümig en Van Dijk uitgevoerd onderzoek bij slachtoffers van geweldsmisdrijven blijkt, dat in een kwart van de onderzochte gevallen geen proces-verbaal was opgemaakt. Interessant is hier dat volgens deze auteurs de zaken, waarin wél sprake was van een proces-verbaal, m.b.t. de door hen verzamelde gegevens over het slachtoffer zich nauwelijks onderscheidde van die gevallen, waarin géén proces-verbaal werd opgemaakt. (zie Akties en reacties van geweldsslachtoffers, Nederlands Tijdschrift voor Criminologie, April 1975.) Voor Fijnaut zie: De selectiviteit van het justitiële politie optreden (thesis) School voor Criminologie, Leuven, 1971.

Het antwoord op deze vraag hangt mede af van wat men met deze kriminaliteitscijfers beoogt. Waarvoor wil men ze gebruiken?

In principe zijn hier verschillende mogelijkheden, en wel:

- I. men hanteert de cijfers als indikator voor de omvang van de kriminaliteit;
- II. men gebruikt de cijfers om de ontwikkeling van de kriminaliteit vast te stellen;
- III. de cijfers dienen als basis voor de vaststelling van de workload van de politie (recherche);
- IV. men maakt gebruik van de cijfers om inzicht te krijgen in het activiteitsniveau van de politie en de prioriteiten die worden gesteld bij de opsporing.

In het navolgende zullen we voor elk van deze punten nagaan, in hoeverre de cijfers over de geregistreerde kriminaliteit hier een betrouwbaar uitgangspunt vormen.

AD I De betekenis van de geregistreerde kriminaliteit voor de vaststelling van de omvang van de kriminaliteit

In de kriminologische literatuur wordt nogal eens generaliserend gesteld, dat de geregistreerde kriminaliteit een onjuist beeld geeft van de werkelijke omvang van de kriminaliteit. Ofschoon dergelijke uitspraken in principe wel juist zijn, is het toch beter dit vraagstuk van de onvolledigheid van de officiële statistieken voor de verschillende delikten afzonderlijk te bekijken. Het dark number - de hoeveelheid verborgen kriminaliteit - is nl. voor de diverse misdrijven niet even groot. Gesteld wordt wel dat hoe ernstiger het delikt is, des te meer geregistreerde kriminaliteit en werkelijke kriminaliteit elkaar zullen benaderen. Ofschoon een dergelijke tendens zeker wel te onderscheiden is, zou het van de andere kant niet moeilijk zijn voorbeelden te geven die een uitzondering op deze "regel" vormen. We komen hier nog op terug.

Inzicht in de grootte van het verschil tussen de geregistreerde kriminaliteit en het aantal misdrijven dat daadwerkelijk heeft plaats gevonden, kunnen we krijgen door het aangiftebeleid nader te analyseren.

Voor veel delikten geldt immers dat de aangifte de belangrijkste bron van informatie voor de politie is^{x)}. Onderzoek naar deze materie wordt momenteel door het W.O.D.C. verricht. Aan een landelijk goed gespreide steekproef van ruim 3000 personen van 18 jaar en ouder, werd gevraagd of men wel eens slachtoffer is geweest van delikten zoals inbraak, auto-diefstal e.d. en zo ja, of hiervan aangifte is gedaan bij de politie. In onderstaand overzicht hebben wij voor elk van deze delikten aangegeven hoeveel procent van de slachtoffers het delikt heeft gemeld bij de politie.

Tabel I. Percentage slachtoffers van bepaalde misdrijven dat aangifte doet bij de politie. (1973)			
	aangifte gedaan	geen aangifte gedaan	niet bekend
Autodiefstal	92	7	2
Bromfietsdiefstal	89	8	2
Inbraak	83	17	0
Fietsendiefstal	66	34	0
Zakkenrollen	61	36	4
Diefstal uit auto	57	31	11
Aangereden	53	44	3
Doorrijden na ongeval	41	41	18
Agressie op straat (bedreiging of geweld- pleging)	34	64	2

Tabel I laat weinig aan duidelijkheid te wensen over. Voor de meeste delikten geldt, dat verhoudingsgewijs veel slachtoffers geen aangifte doen bij de politie. De door hen ondervonden kriminaliteit kan dus niet geregistreerd worden en dringt dan ook niet door tot de officiële statistieken. We mogen daarom konkluderen, dat de in dit opzicht door het C.B.S. geproduceerde cijfers ons inderdaad geen juist inzicht geven in de werkelijke omvang van de kriminaliteit.

x) Deze redenering gaat niet voor alle delikten op. Voor bepaalde misdrijven (opiumwetgeving, vuurwapenwet, rijden onder invloed bv.) geldt, dat de omvang van de geregistreeerde kriminaliteit voornamelijk bepaald wordt door de opsporingsactiviteit van de politie.

In feite gebeurt er meer. De grootte van dit stuk verborgen kriminaliteit verschilt (zoals tabel I ons tevens laat zien) van delikt tot delikt. Voor bromfietsdiefstal, autodiefstal en inbraak is het verhoudingsgewijs klein. Fietsendiefstal en zakkenrollen worden aanmerkelijk minder vaak gemeld. Hier tasten wij dus al meer in het duister. Voor bedreiging of geweldpleging op straat is het dark number het grootst.

Wat bepaalt nu de omvang van dit dark number?

In het voorgaande stelden wij reeds, dat wel aangenomen wordt dat er een verband bestaat tussen de ernst van een misdrijf en de omvang van de verborgen kriminaliteit. Er werd toen reeds op gewezen, dat het niet moeilijk is een aantal uitzonderingen op deze regel te noemen.

Tabel I ondersteunt dit laatste nog eens. Bromfietsdiefstal, het delikt met bijna het hoogste aangiftepercentage, kan hier toch moeilijk als het meest ernstige misdrijf worden aangemerkt. Omgekeerd kan van agressie op straat, dat het grootste dark number heeft, toch niet worden gezegd dat zij het minst ernstige is van de gepresenteerde delikten.

Achtergrond van het aangiftebeleid

Verhoudingsgewijs veel mensen doen dus geen aangifte van een delikt. Hoe zou dit komen? Een aantal veronderstellingen ligt natuurlijk voor de hand. Men zou bv. kunnen stellen dat wanneer geen aangifte wordt gedaan, het wel om een minder ernstige zaak zal zijn gegaan. Het is uiteraard ook mogelijk dat slachtoffers niet meer de moeite nemen aangifte te doen omdat dit toch niets uithaalt, of omdat men bang is voor represailles. In het door het W.O.D.C. in samenwerking met het NIPO georganiseerde onderzoek, is ook op dit punt ingegaan. Aan slachtoffers die geen aangifte hadden gedaan bij de politie, werd naar hun motieven gevraagd. De meest voorkomende antwoorden verwezen inderdaad naar de geleden schade of naar het feit dat men weinig verwachtte van een melding bij de politie. In tabel II hebben we voor de delikten inbraak, diefstal uit auto, bromfietsdiefstal, fietsendiefstal en zakkenrollen tesamen aangegeven, welke motieven het meest werden genoemd en hoe vaak dit het geval was.

<u>Tabel II.</u> Motieven in geval van diefstal ^{x)} om geen aangifte te doen bij de politie (in procenten).	
Het gestolene was van weinig waarde	27%
Een aangifte helpt niets	26%

x) Inbraak, diefstal uit auto, zakkenrollen, bromfietsdiefstal en fietsendiefstal.

De waarde van het gestolene speelt dus inderdaad een belangrijke rol. Hoe sterk deze relatie ligt, blijkt nog eens duidelijk wanneer we het delikt inbraak nader onder de loupe nemen. We zien dan dat hoe groter de waarde is van het gestolen goed, des te hoger het percentage slachtoffers dat aangifte doet. Komt de schade boven de vijfhonderd gulden te liggen, dan meldt vrijwel iedereen dit bij de politie aan. Soortgelijke tendensen werden eveneens aangetroffen bij delikten als zakkenrollen en diefstal uit auto. In tabel III is één en ander nog eens in beeld gebracht. Teneinde het aantal te presenteren tabellen niet nodeloos groot te maken hebben we ons hier beperkt tot de inbraak.

Tabel III. De relatie tussen de waarde van hetgeen is gestolen en de bereidheid tot aangifte bij de politie.					
Waarde van het gestolen goed bij inbraak					
	niets gestolen (N=37) ^{xx}	minder dan f.100,-- (N=27)	f.100,--/ f.500,-- (N=44)	f.500,--/ f.1500,-- (N=23)	meer dan f.1500,-- (N=15)
wel aangifte	76%	81%	86%	96%	100%
geen aangifte	24%	19%	14%	4%	--

Naast de waarde van het gestolen goed speelt, zoals we gezien hebben, ook het beeld dat men van de politie heeft een rol. Een kwart van de slachtoffers dat geen aangifte doet bij de politie laat dit na omdat men hier geen heil van verwacht. De ophelderingspercentages voor dit soort delikten maakt duidelijk, dat het hier niet om subjektieve (mis)percepties gaat. De bestaande C.B.S.-statistieken tonen aan dat de kans om het verloren goed terug te krijgen inderdaad klein is. Het gaat hier dan ook om een gegeven, waaraan vanuit het beleid zeker aandacht moet worden besteed.

^{xx}) De N heeft hier betrekking op het aantal respondenten in de betrokken kolom.

Een andere reden om geen aangifte te doen zou angst voor represailles kunnen zijn. Dit motief zou met name van toepassing kunnen zijn op slachtoffers van geweldsmisdrijven. In genoemd onderzoek van het W.O.D.C. is ook op dit punt ingegaan. Hierbij bleek, dat vrees voor wraakneming althans bij "onze" slachtoffers geen grote rol speelt. Het werd slechts in 2% van de gesignaleerde gevallen genoemd.

AD II De betekenis van de geregistreeerde kriminaliteit voor de vaststelling van de ontwikkeling van de kriminaliteit

Eén van de dingen waarvoor de Maandstatistiek Politie en Justitie steeds gebruikt (of zoals anderen wel zeggen misbruikt) wordt, is het doen van uitspraken over de ontwikkeling van de kriminaliteit.

In het voorgaande hebben we reeds laten zien dat deze statistiek bepaald geen volledig beeld geeft van de omvang van de kriminaliteit.

Wil dit nu ook zeggen, dat men op basis van deze gegevens geen juist inzicht zou kunnen krijgen in de wijze waarop de misdaad zich ontwikkelt? In het navolgende zullen we nader op deze vraag ingaan.

Uitgaande van de wijze waarop de Maandstatistiek Politie en Justitie tot stand komt, zullen we daarbij twee categorieën delikten onderscheiden. De eerste categorie betreft die groep misdrijven waarvoor geldt dat zij voornamelijk ter kennis van de politie komen door de eigen opsporings-activiteit. Als voorbeeld hiervan kunnen we noemen zaken als: overtreding van de opiumwet, overtreding van de vuurwapenwet, overtreding van bepaalde regels uit de wegenverkeerswet, enz. Daarnaast kunnen we een groep misdrijven waarnemen die hoofdzakelijk bij de politie bekend wordt, omdat het slachtoffer of een getuige hiervan aangifte doet (bv. diefstal, geweldpleging, doorrijden na een ongeval) enz.

We hebben hier dus met twee categorieën delikten te doen waarvoor geldt dat zij langs verschillende wegen bij de politie bekend raken.

Zoals nog zal blijken, is dit niet zonder belang voor ons betoog. We zullen daarom voor beide groepen afzonderlijk nagaan in hoeverre de CBS-gegevens een betrouwbaar uitgangspunt zijn om de ontwikkeling van de kriminaliteit vast te stellen. Begonnen zal worden met de eerstgenoemde categorie.

Delikten die voornamelijk ter kennis komen via de eigen opsporings-
aktiviteiten van de politie.

In tabel III b hebben we, op basis van de gegevens uit de Maandstatistiek Politie en Justitie, voor een drietal delikten in beeld gebracht hoeveel van deze misdrijven in de periode 1972-1975 ter kennis van de politie zijn gekomen. Het gaat hier om overtreding van de vuurwapenwet, rijden onder invloed en overtreding van de opiumwet.

	overtreding vuurwapenwet	rijden onder invloed	overtreding opiumwet
1972	12	76	10
1973	12	84	10
1974	21	91	11
1975	16	124	19

Uit tabel III b blijkt duidelijk dat het aantal gevallen van rijden onder invloed en het aantal overtredingen van de opiumwet in 1975 niet onaanzienlijk is gestegen. Wil dit nu zeggen dat deze vormen van kriminaliteit de afgelopen tijd sterk zijn toegenomen?

Deze konklusie zou uitsluitend gewettigd zijn, wanneer de opsporings-aktiviteiten van de politie over deze periode konstant waren gebleven. Dit lijkt bepaald niet het geval te zijn geweest.

Sinds de invoering van de nieuwe alcoholwetgeving is er zeker sprake geweest van een grotere intensivering van de opsporing. Dit op haar beurt leidt weer tot een groter aantal succesvolle aanhoudingen en daarmee tot een vermeerdering van het aantal ter kennis van de politie gekomen gevallen van rijden onder invloed. Daar deze cijfers weer de basis vormen voor de Maandstatistiek Politie en Justitie zal deze ook weer een stijging van het aantal gesignaleerde overtredingen van art. 26 WWV te zien geven. Deze stijging weerspiegelt niet zo zeer de ontwikkeling van het rijden onder invloed in Nederland, maar de verhoogde opsporingsaktiviteit van de politie.

Een soortgelijke redenering zou men op kunnen bouwen voor het aantal overtredingen van de Opiumwet. Vandaar deze konklusie: genoemde

^{x)} De cijfers geven het aantal aan per 100.000 inwoners.

C.B.S.-cijfers mogen alleen als indikatie voor de ontwikkeling van de betreffende vorm van kriminaliteit worden gebruikt, wanneer in de onderzoek-periode de opsporingsactiviteit konstant is gebleven: kwantitatief zowel als kwalitatief.

Het eerste aspekt behoeft nauwelijks enige toelichting. De geregistreeerde kriminaliteit moet hier gekoppeld worden aan gegevens als : de grootte van het politieapparaat, de prioriteit die aan de opsporing van het betrokken misdrijf wordt gegeven, enz. Eén en ander moet dan tot uiting komen in een soort index, die het aantal manuren opsporing weergeeft per jaar. Zou dit aantal stijgen, dan zou hiervoor gekorri-geerd moeten worden.

Maar daarmee zijn we er nog niet. Er kleeft ook nog een kwalitatief aspekt aan deze zaak. Naarmate men meer ervaring opdoet bij het opsporen van bepaalde delikten, zal ook het opsporingsukses toenemen.

Daarnaast kunnen nieuw ontwikkelde technieken, of nieuwe bevoegdheden leiden tot een beter opsporingsresultaat. Verandering van wetgeving kan eveneens leiden tot vergemakkelijking van de opsporing (1 - november wetgeving). Ook hiermee zal rekening moeten worden gehouden.

Vastgesteld moet worden hoeveel manuren gemiddeld nodig zijn om één zaak te konstateren. Eerst wanneer de op basis van deze gegevens te konstrueren index voor de verschillende jaren konstant is gebleven, mogen de cijfers over de geregistreeerde kriminaliteit worden gehanteerd als uitgangspunt voor de bepaling van de ontwikkeling van de kriminaliteit op het betrokken gebied.

Het ontwerpen van een dergelijke index is geen eenvoudige zaak.

Men kan zich zelfs afvragen of één en ander wel praktisch uitvoerbaar is. Dat zal echter wel moeten worden nagegaan. Zonder dit gegeven is het immers onmogelijk de bestaande C.B.S.-cijfers te gebruiken als indikator voor de ontwikkeling van de hier besproken vormen van kriminaliteit. Tot nu toe is van een dergelijke indexering nog geen sprake.

x) Dit punt is niet zonder belang voor onze statistieken op het gebied van de opiumwet. Met name nu er plannen bestaan de opsporing van de handel in drugs en het gebruik van drugs met een meer dan aanvaardbaar risico te intensiveren, mag verwacht worden dat het aantal ter kennis van politie gekomen zaken zal toenemen. Zonder de hierboven genoemde korrekties te hebben aangebracht, is het niet gewettigd op basis van deze stijging te konkluderen dat het druggebruik in Nederland is toegenomen.

Dit betekent dat het onjuist is voor dit doel gebruik te maken van de betreffende C.B.S.-statistiek.

Deze statistiek is, we herhalen het nogmaals, zonder de hierboven genoemde aanvullende informatie, absoluut ongeschikt om uitspraken te doen over de ontwikkeling van het type kriminaliteit waar we het hier over hebben (zie voetnoot pag.10).

Delikten die hoofdzakelijk ter kennis van de politie komen via aangifte van slachtoffer of getuige.

In het voorgaande hebben we laten zien dat de gegevens uit de Maandstatistiek Politie en Justitie geen juist beeld geven van de omvang van de kriminaliteit die zich in een bepaald jaar heeft voorgedaan. Wil dit nu ook zeggen, dat deze cijfers daarom ongeschikt zijn om uitspraken over de ontwikkeling van de kriminaliteit te doen.

Op zich hoeft dit niet het geval te zijn. De vraag waar het hier om gaat is, of dat gedeelte van de kriminaliteit dat niet wordt geregistreerd, min of meer als een konstante grootte mag beschouwd worden. Anders gezegd: mag worden aangenomen dat de ongeregistreerde kriminaliteit elk jaar opnieuw een bepaald, vast, percentage uitmaakt van het totale aantal in dat jaar gepleegde delikten. Laten we wat concreter worden. Zou het bv. zo zijn, dat elk jaar 20% van de gepleegde inbraken niet geregistreerd wordt, dan zouden de gegevens uit voornoemde statistiek zonder bezwaar kunnen worden gebruikt als indicatoren voor de ontwikkeling van deze vorm van kriminaliteit. Zij zouden dan weliswaar slechts een gedeelte van het aantal gepleegde inbraken weerspiegelen, maar daar dit deel altijd 80% zou beslaan, zullen de geregistreerde cijfers op perfecte wijze de ontwikkeling van de kriminaliteit weerspiegelen.

Helaas is er in werkelijkheid geen sprake van een dergelijke konstante verhouding. De bereidheid om aangifte te doen van een delikt - waarschijnlijk de belangrijkste factor voor de vaststelling van de geregistreerde kriminaliteit - verschilt niet alleen van delikt tot delikt: zij blijkt ook van jaar tot jaar te variëren. Zo lijkt het meergenoemde W.O.D.C.-onderzoek erop te wijzen, dat de bereidheid tot het doen van aangifte in geval van fietsendiefstal is afgenomen, terwijl omgekeerd de aangiftedebereidheid van slachtoffers van geweldsmisdrijven is toegenomen. Mochten de in dit opzicht waargenomen cijfers juist zijn, dan betekent dit bv. dat - althans een gedeelte van - de stijging van de C.B.S.-cijfers met betrekking tot de agressieve kriminaliteit moet

worden verklaard uit een grotere bereidheid aangifte hiervan te doen bij de politie.

Hoe dit ook zij: het zal duidelijk zijn dat, zonder aanvullende gegevens over het aangiftegedrag van slachtoffers van delikten, het weinig zinvol is uitspraken over de ontwikkeling van de kriminaliteit te baseren op gegevens uit de Maandstatistiek Politie en Justitie.

Nader onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op de bereidheid aangifte te doen is dan ook dringend geweest. Een dergelijk onderzoek kan ons niet alleen leren waarom bepaalde slachtoffers niet meer de moeite nemen om aangifte te doen, het stelt ons tevens in staat de C.B.S.-cijfers zo te korrigeren, dat een beter inzicht kan worden verkregen in de omvang, en daarmee in de ontwikkeling van de kriminaliteit. Wanneer bv., zoals in 1973, 17% van de mensen bij wie is ingebroken stelt, dat zij dit niet bij de politie hebben aangegeven, dan betekent dit dat het aantal door het C.B.S. genoemde inbraken voor dat jaar (tenminste) met een faktor $\frac{100}{83}$ moet worden aangepast. Voor de fietsendiefstal gaat het op basis van onze gegevens om een faktor $\frac{100}{66}$. Het voorgaande illustreert duidelijk, hoe belangrijk de bereidheid om aangifte te doen is voor de vaststelling van omvang en ontwikkeling van de kriminaliteit. Factoren die daarop van invloed zijn, zullen dan ook nauwkeurig moeten getraceerd worden^{x)}. Het W.O.D.C. treft momenteel voorbereidingen voor een dergelijke studie.

x) Als een dergelijke faktor moet ook worden beschouwd de serie advertenties die recentelijk in een groot aantal dagbladen heeft gestaan, en waarin de bevolking ondermeer werd opgeroepen in geval van diefstal, hoe klein ook het bedrag waar het om gaat, aangifte te komen doen bij de politie. Het zal duidelijk zijn dat, wanneer deze campagne succes zou hebben, het gevolg zal zijn dat meer slachtoffers aangifte komen doen dan voorheen. Hierdoor zal dan weer een stijging van de geregistreerde kriminaliteit te zien zijn. Bij het interpreteren van de officiële kriminaliteits-statistieken zal hiermee rekening moeten worden gehouden.

Vaststelling van de omvang en ontwikkeling van de kriminaliteit

In het voorgaande hebben we laten zien dat de C.B.S.-cijfers geen juist beeld gaven van de hoeveelheid kriminaliteit die zich in ons land voordoet. Ook voor het vaststellen van de wijze waarop de misdaad zich ontwikkelt schieten deze statistieken tekort. Hoe kan dan wel een beter inzicht worden verkregen in omvang en ontwikkeling van de kriminaliteit? We zullen hiervoor naar de bron terug moeten.

Dat is in dit geval het (potentiële) slachtoffer. Onderzoektechnisch bezien betekent dit dat we mensen zullen moeten vragen of ze wel eens het slachtoffer zijn geweest van bepaalde vormen van kriminaliteit. Het zal duidelijk zijn dat het ondoenlijk is deze vraag aan iedere inwoner van Nederland te stellen. We zullen daarom met een steekproef moeten werken. Een dergelijk onderzoek is door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum opgezet en in samenwerking met het NIPO uitgevoerd. Hoe zag deze zogenaamde slachtofferstudie er uit?

Aan een landelijk goed gespreide steekproef van inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder werd gevraagd of zij in het jaar dat de enquête werd gehouden of het jaar daarvoor wel eens slachtoffer zijn geweest van delikten als : inbraak, autodiefstal, bromfietsendiefstal, fietsendiefstal, zakkenrollerij, bedreiging of agressie op straat en doorrijden na een ongeval. Tevens werd naar de omvang van de (eventuele) schade gevraagd en naar het feit of aangifte was gedaan bij de politie. Wanneer van dit laatste geen sprake was, werd naar de reden hiervoor gevraagd.

Tenslotte werd voor elk slachtoffer vastgesteld, waarvân men het slachtoffer was geworden, en werden gegevens genoteerd zoals geslacht, leeftijd, sociale klasse en woonplaats. De enquêtes zijn in het voorjaar van 1973 gestart en worden sinds 1974 twee maal per jaar (in voor- en najaar) gehouden. Het is de bedoeling dat zij elk jaar zullen worden herhaald.

Wat is nu het nut van dit soort slachtofferstudies? Laten we beginnen met het ontwikkelingsperspektief. Op basis van deze enquêtes kan elk jaar opnieuw worden vastgesteld welk percentage van de geënquêteerden in het jaar van de enquête of het daaraan voorafgaande jaar slachtoffer is geweest van een bepaald delikt.

Wanneer we er nu van uit mogen gaan dat onze onderzoekgroep representatief is voor de Nederlandse bevolking, dan betekent dit dat de gevonden percentages tevens aangeven hoeveel procent van de "Nederlanders" in de betrokken periode slachtoffer is geweest van het betreffende delikt. Door nu deze cijfers van jaar tot jaar te vergelijken, krijgt men een beter inzicht in de wijze waarop het delikt waar het om gaat zich in Nederland ontwikkelt.

Voor een aantal misdrijven beschikken we reeds over dit soort cijfers. Het gaat hier om inbraak, autodiefstal, bromfietsendiefstal, fietsendiefstal, agressie op straat, zakkenrollen en diefstal uit auto.

In tabel IV hebben wij voor de periode 1972 - 1974 aangegeven hoeveel procent van de ondervraagden in deze jaren slachtoffer is geweest van één van deze delikten.

Niet opgenomen zijn de gegevens voor bromfietsdiefstal. Hier werd, vanwege het per 1 februari jl. verplicht zijn tot het dragen van een valhelm, een andere observatie-periode aangehouden. Hierdoor kon de vraag worden beantwoord of deze maatregel nog invloed heeft gehad op het aantal diefstallen van bromfietsen. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn. Was er in de periode januari - september 1974 bij 8% van de ondervraagden sprake van een bromfietsdiefstal, in 1975 is voor dezelfde periode dit percentage gedaald tot 5. Dit houdt in dat verwacht mag worden dat het aantal bromfietsdiefstallen met ruim één derde zal zijn teruggelopen.

Tabel IV. Percentage ondervraagden, dat aangeeft slachtoffer te zijn geweest van een bepaald delikt.

(de steekproeven varieerden van 3000 tot 4500 personen)

	1972	1973	1974
Inbraak	1½	1	1
Autodiefstal	- x)	x xx)	x xx)
Diefstal uit auto	-	2	2
Fietsendiefstal	3	3	2
Zakkenrollen	-	1	1
Agressie op straat	-	1	1

x) Een streepje (-) geeft aan dat dit gegeven voor 1972 nog niet beschikbaar was.

xx) Een x geeft aan dat het betrokken percentage kleiner dan 1 is.

Tabel IV laat weinig aan duidelijkheid te wensen over. Wanneer we er van uit zouden mogen gaan dat onze steekproef van ondervraagden representatief is voor de bevolking van Nederland, dan zou dit beteken dat voor deze delikten in de periode 1972 - 1974 geen sprake is geweest van een stijging van de kriminaliteit. Het percentage geënquêteerden dat opgeeft slachtoffer te zijn geweest, is immers nagenoeg konstant gebleven. In dit opzicht wijken onze uitkomsten dus sterk af van wat op grond van de C.B.S.-cijfers, waar wel sprake is van een stijging, moet worden gekonkludeerd.

Op basis van de ons momenteel ter beschikking staande gegevens is het niet goed mogelijk een verklaring voor deze verschillen te geven. De oorzaak kan liggen in een verandering in aangiftebeleid van slachtoffers, een wijziging in het registratiebeleid van de politie, een verandering van de wijze waarop door de politie aan het C.B.S. wordt gerapporteerd, maar uiteraard ook in onvolkomenheden van onze enquête. Ofschoon de kwaliteit van deze laatste zeker nog voor verbetering vatbaar is^{x)}, menen wij wel dat met behulp van voornoemde slachtofferstudies een beter inzicht kan worden verkregen in de wijze waarop de kriminaliteit zich ontwikkelt. De verzamelde gegevens zullen daarbij nog meer reliëf krijgen, wanneer niet alleen zou worden gekeken naar het percentage slachtoffers per jaar (het kwantitatieve aspect), maar eveneens rekening zou worden gehouden met de schade waar het hierbij om gaat (de ernst van het delikt). Dit kwalitatieve aspect wordt in de bestaande C.B.S.-statistieken ten onrechte verwaarloosd. Kriminaliteit kan zich echter in verschillende opzichten ongunstig ontwikkelen: het aantal delikten kan toenemen, maar er kan, zelfs bij een gelijkblijvend aantal misdrijven, ook sprake zijn van een zorgwekkende verschuiving van de ernstgraad. Het omgekeerde is natuurlijk ook mogelijk. Beide facetten zullen dan ook in de discussie over de ontwikkeling van de kriminaliteit moeten worden betrokken.

De omvang van de kriminaliteit

Op basis van onze slachtofferstudie konkludeerden wij in de vorige paragraaf dat bij de door ons bestudeerde delikten geen sprake is geweest van een stijging van de kriminaliteit.

x) Een werkgroepje binnen het W.O.D.C. buigt zich momenteel over dit vraagstuk.

Voor het beleid, maar niet voor haar alleen, is dit een verheugende uitkomst.

Hetzelfde onderzoek stelt ons tevens in staat meer concrete uitspraken te doen over de omvang van de kriminaliteit. Dat de geregistreerde kriminaliteit meestal geen juist beeld geeft van de werkelijke omvang van de kriminaliteit is nu wel bekend. Voor het beleid is het echter belangrijk te weten welk gedeelte van de kriminaliteit onder water blijft en om wat voor soort zaken het gaat. Ook hier kunnen de door het W.O.D.C. geïnitieerde landelijke slachtofferstudies ons helpen. Twee gegevens uit deze enquête zijn in deze met name van belang. Het eerste betreft de bereidheid om aangifte te doen in geval men slachtoffer is geweest van één of andere vorm van kriminaliteit. Het tweede betreft informatie over de aard van de zaken waarvan geen aangifte is gedaan. Men moet immers niet alleen weten welk gedeelte van de vaak genoemde ijsberg onder water blijft, maar tevens om wat voor een soort zaken het hier gaat. Eerst wanneer van dit laatste meer bekend is, kan worden vastgesteld of het probleem van de verborgen kriminaliteit wel zo groot is als in verschillende kriminologische publikaties wordt gesteld. In het voorgaande hebben we reeds laten zien hoe in principe op basis van de aangiftecijfers korrektes kunnen worden aangebracht in de bestaande C.B.S.-cijfers. Uitgegaan wordt van het percentage slachtoffers dat geen aangifte heeft gedaan bij de politie. Dit percentage moet in de bestaande C.B.S.-statistieken worden verwerkt. Wanneer bv., zoals uit ons onderzoek naar voren kwam, 8% van de personen, van wie een bromfiets is gestolen hiervan geen aangifte doet, mag men stellen dat het aantal bromfietsen dat in Nederland is gestolen, tenminste 100/92 hoger ligt dan uit de C.B.S.-statistieken blijkt. In tabel V hebben we, uitgaande van deze redenering, voor een aantal delikten aangegeven hoe groot bij benadering het dark number is ^{x)}.

x) Ook hier gaat het nog om konservatieve schattingen.

We zijn er namelijk van uitgegaan dat in alle gevallen waarin aangifte is gedaan, de gegevens ook aan het C.B.S. zijn doorgegeven. Aangenomen mag worden dat dit niet altijd het geval zal zijn.

Tabel V. Schattingen van omvang van het dark number en het aantal onopgehelderde misdrijven voor een zestal delikten.^{x)}

	geen aangifte gedaan (I)	aantal gevallen vgs. CBS-cijfers (II)	geschat dark number (III)	totaal II + III (IV)	waarvan niet opgehelderd ^{xx)} (V)	geschatte pak-kans (VI)
Inbraak	17%	70262	14391	84653	65059 = 76,9%	23,1%
Autodiefstal	2%	8150	166	8316	6200 = 74,6%	25,4%
Bromfietsdiefstal	8%	42797	3721	46518	40227 = 86,5%	13,5%
Fietsendiefstal	34%	54846	28254	83100	81144 = 97,6%	2,4%
Zakkenrollen	36%	2372	1334	3706	3539 = 95,5%	4,5%
Doorrijden na ongeval	41%	10341	7184	17525	11469 = 65,4%	34,6%

Tabel V illustreert nog eens dat het dark number van delikt tot delikt verschilt en dat het hier soms om bepaald niet geringe aantallen gaat. Ruim 28000 fietsen wisselen - statistisch bezien - ongemerkt van eigenaar. Meer dan 14000 inbraken bleven in 1973 buiten de officiële kriminaliteitstatistieken. Voor een juiste interpretatie van deze cijfers is het noodzakelijk meer te weten van het karakter van de zaken die niet bij de politie gemeld worden.

Een eerste analyse van de reeds vermelde gegevens maakt duidelijk dat niet bij de politie aangegeven delikten nog relatief vaak als minder ernstig worden ervaren door de slachtoffers (zie ook tabel II) en dat er een relatie bestaat tussen de waarde van het gestolene en de bereidheid om aangifte te doen (zie pag. 7). Aanvullende analyses van deze gegevens en een verdere bestudering van het aangiftegedrag is hier echter gewenst. Ook zonder dat zijn voornoemde uitkomsten van belang. Zij vertellen ons namelijk hoeveel delikten bij benadering aan de aandacht van de politie ontsnappen. Door dit gegeven te koppelen aan het ophelderingspercentage voor de betrokken delikten, wordt duidelijk wat de omvang is van de kriminaliteit die onopgelost blijft. Door deze cijfers vervolgens van jaar tot jaar te vergelijken kan men zien hoe dit aantal zich ontwikkelt.

x) De cijfers hebben betrekking op 1973.

xx) Dit cijfer is als volgt tot stand gekomen: op basis van de door het C.B.S. geproduceerde ophelderingspercentages werd eerst vastgesteld hoeveel van de bij de politie geregistreeerde zaken niet opgehelderd worden. Aan dit aantal werd vervolgens toegevoegd de niet bij de politie gemelde zaken (geschat dark number).

Wat de omvang betreft: de vóórlaatste kolom van tabel V laat zien dat voor grote aantallen delikten geldt dat daders hun delikt hebben kunnen plegen zonder dat hier enige reactie van de samenleving op is gevolgd.

Bij de inbraken gaat het hier om ruim 65000 gevallen, bij bromfietsdiefstallen om meer dan 40000 zaken. Voor de overheid is het belangrijk hierover geïnformeerd te zijn. Zij kan zich zodoende meer bewust worden van de aantallen die hier in het geding zijn en vervolgens haar beleid daarop afstemmen. Belangrijke vragen zijn dan : hoe groot mag haar "tolerantienivo" zijn, wanneer moet tot (verhoogde) activiteit worden overgegaan, om wat voor akties moet het dan gaan (voorlichting aan het publiek, bevordering van de invoer van maatregelen die de preventie ten goede komen^{x)}, verhoging van de opsporingsaktiviteit, verhoging van de kwaliteit van het opsporingsnivo, verandering van de prioriteiten in de opsporing enz.) Aan slachtofferstudies ontleende gegevens kunnen hier dus in samenhang met de door het C.B.S. geproduceerde cijfers tot een bewustere beleidsvoering met betrekking tot de kriminaliteitsbestrijding leiden.

Tenslotte wordt in tabel V nog ingegaan op de ophelderingspercentages. Ook daar is sprake van een soort dark number. Niet bij de politie aangegeven misdrijven kunnen immers in principe ook niet opgelost worden. De laatste kolom van tabel V laat voor een zestal delikten zien hoe groot het percentage niet opgehelderde misdrijven is. Deze cijfers zijn bepaald niet geruststellend. Voor sommige delikten zijn de percentages zo hoog dat hier in feite al van een soort "depenaliseren" sprake is.

AD III en IV De betekenis van de geregistreerde kriminaliteit voor de vaststelling van workload en aktiviteitennivo van de politie

Tot zover hebben wij betoogd dat op basis van de cijfers uit de Maandstatistiek Politie en Justitie geen verantwoorde uitspraken kunnen worden gedaan over omvang en ontwikkeling van de kriminaliteit. Op zich is dit geen nieuw geluid. Soortgelijke uitspraken zijn reeds bij herhaling door anderen gedaan, zij het zonder veel sukses. De gewoonte om op basis van de C.B.S.-cijfers uitspraken over de kriminaliteit te doen is sterk ingeburgerd.

^{x)} Over de mogelijkheden die op dit terrein liggen wordt door het WODC een rapport voorbereid.

Op zich is dit wel begrijpelijk. We hebben hier immers met een maatschappelijk vraagstuk te doen (de kriminaliteit) dat sterk de aandacht trekt. De verleiding is dan groot om te redeneren: onvolledige cijfers zijn beter dan helemaal geen cijfers. Dit laatste is echter een veel voorkomend misverstand. Zijn de betreffende C.B.S.-cijfers dan zonder belang? Kan het verzamelen van deze gegevens net zo goed achterwege blijven?

Het antwoord hierop is kortweg "nee" en wel om de volgende redenen:

- Een beter inzicht in de omvang van de kriminaliteit kan uitsluitend worden verkregen via het combineren van C.B.S.-cijfers en gegevens afkomstig uit slachtofferstudies (zie tabel V voor een voorbeeld hiervan).
- De C.B.S.-cijfers over de geregistreerde kriminaliteit geven weliswaar geen juist inzicht in de werkelijke omvang van de kriminaliteit en de wijze waarop deze zich ontwikkelt, zij kunnen ons wel belangrijke informatie verschaffen over de "workload" van de politie. Een toename van het aantal geregistreerde delikten hoeft niet altijd in te houden dat de kriminaliteit stijgt, maar zij betekent wel een werkverzwaring voor het politie-apparaat. Als zodanig kunnen deze gegevens van belang zijn voor de beantwoording van de vraag of het politiekorps niet aan uitbreiding toe is. Vanuit dit gezichtspunt bezien vormen de Criminele Statistieken wél een belangrijke bron van informatie.
- De C.B.S.-cijfers op justitieel gebied bevatten ook gegevens over zogenaamde slachtofferloze delikten (illegaal wapenbezit, overtreding opiumwet, bepaalde verkeersdelikten, enz.). Cijfers over deze vormen van kriminaliteit kunnen niet via slachtofferstudies worden verkregen^{x)}. Hier is men dus aangewezen op de bestaande C.B.S.-statistieken. Er werd reeds op gewezen dat de daar gepresenteerde cijfers ons niet kunnen inlichten over de omvang van de betrokken kriminaliteit (zie pag.9). Wel zijn zij een belangrijke graadmeter voor de opsporingsactiviteiten van de politie op het betrokken gebied.

x) Wel zou hier gebruik gemaakt kunnen worden van wat in de Angelsaksische landen "self-reporting studies" worden genoemd. (Anonieme, schriftelijke enquêtes, waarin aan de respondenten wordt gevraagd aan te geven of zij het afgelopen jaar bepaalde delikten hebben gepleegd). Men mag echter betwijfelen of dit wel een voldoende betrouwbare methode is. Bestaande studies op dit terrein maken duidelijk, dat vrijwel uitsluitend gerapporteerd wordt over relatief onschuldige delikten. Ernstige misdrijven komt men zelden tegen.

Voor een nadere bestudering van dit aktiviteitennivo en daarmee voor de vaststelling van de aangehouden prioriteiten, zijn deze cijfers wel goed bruikbaar. Zij kunnen daarbij nog aan betekenis winnen, wanneer er regionale vergelijkingen worden gemaakt.

Met bovenstaande voorbeelden hopen wij duidelijk te hebben gemaakt dat de door het C.B.S. verzamelde cijfers over de kriminaliteit bepaald niet zonder betekenis zijn. Hun waarde schuilt echter niet in datgene, waarvoor zij gewoonlijk worden gebruikt (vaststelling van omvang en ontwikkeling van de kriminaliteit). Daarvoor zijn zij in feite ongeschikt. Wel kunnen zij van belang zijn als het gaat om punten als: bepaling van de "workload" van de politie en vaststelling van haar aktiviteitennivo, waar het "slachtofferloze" delikten betreft. In combinatie met slachtofferstudies tenslotte, kunnen gegevens van het C.B.S. ons inzicht verschaffen in de omvang van de verborgen kriminaliteit voor bepaalde delikten. Tenslotte kunnen op deze wijze belangrijke korrekties in de bestaande ophelderingspercentages worden aangebracht.

Samenvatting

In dit rapport werd ingegaan op de vraag, waarvoor de door het C.B.S. geproduceerde kriminaliteitscijfers wél bruikbaar zijn en waarvoor niet.

Daarnaast werd een beschrijving gegeven van door het WODC gestartte slachtofferstudies en werd aangegeven wat het belang van dit soort studies kan zijn voor het beleid.

De volgende konklusies werden getrokken:

- De bestaande C.B.S.-statistieken mogen niet worden gebruikt voor uitspraken over omvang en ontwikkeling van de kriminaliteit.
- Regelmatig herhaalde slachtofferstudies kunnen, wanneer de steekproeven waarmee wordt gewerkt representatief zijn voor de Nederlandse bevolking, een goed inzicht geven in de wijze waarop de kriminaliteit zich ontwikkelt.
- Een beter inzicht in de omvang van de kriminaliteit kan worden verkregen door C.B.S.-studies en slachtofferstudies te combineren.

- Een nadere analyse van de aangiftebereidheid van slachtoffers is niet alleen van belang voor de vaststelling (kwantitatief zowel als kwalitatief) van de omvang van de verborgen kriminaliteit. Zij kan ons ook veel leren over het vertrouwen dat de burgerij heeft in de politie. Daarnaast stelt zij ons in staat korrekties aan te brengen in de gepresenteerde ophelderingspercentages. Hierdoor kan een beter inzicht worden verkregen in doeltreffendheid en selectiviteit van het door de politie gehanteerde opsporingsbeleid.
- De door het C.B.S. geproduceerde cijfers over de geregistreerde kriminaliteit zijn van belang voor de bepaling van de "workload" van de politie en de vaststelling van haar activiteitsniveau waar het zogenaamde slachtofferloze delikten betreft.

(Technisch) nawoord

In het voorgaande hebben wij getracht, naar aanleiding van de uitkomsten van een serie zogenaamde slachtofferstudies, een betere schatting te maken van het bestaande dark number op het gebied van de criminaliteit. Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat het ook hier nog maar om benaderingen gaat van de werkelijkheid. Aangenomen mag worden dat de hierbij gepresenteerde cijfers deze werkelijkheid dichter benaderen dan de C.B.S.-cijfers. Ingewijdenen weten echter dat ook aan de huidige slachtofferstudies nog verschillende technische onvolkomenheden kleven.

Eén van de problemen die in de toekomst de aandacht zal moeten hebben, betreft het representativiteitsvraagstuk. Onderzoekers streven er steeds naar om bij dit soort studies met een zo goed mogelijke doorsnee van de Nederlandse bevolking te werken. Deze op zich begrijpelijke methode is echter niet helemaal korrekt. Er wordt namelijk geen rekening gehouden met het feit dat de populatie van slachtoffers zal verschillen al naar gelang het type delikt waar het om gaat. Zo heeft niet iedereen in gelijke mate de kans om slachtoffer van een inbraak te worden. Hetzelfde geldt voor fietsendiefstal. Bij het samenstellen van onze steekproeven zullen we hier meer rekening mee moeten houden. Het hiertoe vaststellen van de verschillende universa is echter niet eenvoudig, maar wel essentieel.

Steekproef technici zullen dan ook in de toekomst meer aandacht aan dit probleem moeten schenken.

Niet minder belangrijk is het vraagstuk van de omschrijving van de misdrijven die men in een eventuele slachtofferstudie wil opnemen. Delikten als fietsendiefstal, autodiefstal en dergelijke, bieden daarbij geen probleem. Ieder geënquêteerde zal onmiddellijk begrijpen wat hier wordt bedoeld. Bij misdrijven die in de sfeer van de geweldpleging liggen of bij zedendelikten is het veel moeilijker om duidelijke grenzen te trekken. Het zijn met name dit soort delikten die de onderzoeker voor niet geringe technische moeilijkheden plaatsen. Omdat het van belang is dat ook dit soort misdrijven deel uitmaken van toekomstige slachtofferstudies zullen viktimologen met name zorg moeten besteden aan dit definiërvraagstuk.